

İSTANBUL MEDİPOL
ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRETİM ÜYESİ
PROF. DR.

KEREM ALKİN:

**Karadeniz’de
Keşfettiği Doğalgaz
Türkiye’yi Küresel
Ekonomi Politikte
Daha İddialı
Konuma Getirdi**

SÖYLEŞİ: YUSUF ÖZKIR FOTOĞRAF: İLHAMİ YILDIRIM

Dünyanın, pandemi etkisiyle derinleşen ekonomik çalkantılar ve küresel buhrandan geçtiği bir dönemde Türkiye, bundan önceki her kriz döneminde olduğu gibi yeni başarı hikayeleri yazmaya devam ediyor. Enerji alanında yerli ve milli imkanlarla yapılan kritik hamleler, Türkiye'nin yükselişini perçinliyor. Karadeniz'de Fatih gemisi ile yapılan doğalgaz keşfi, Türkiye'nin küresel bir güç olması yolunda atılan tarihi adımlardan biri oldu. Enerjideki bu hamle ile Türkiye cari açığını kapatma ve refah seviyesini yükseltme konusunda yeni bir yola girmiş oldu. Sadece Karadeniz'deki doğalgaz keşfi değil aynı zamanda Doğu Akdeniz'de de Türkiye arayışlarını sürdürüyor. Benzer şekilde enerji alanında farklı alternatif çalışmalar da devam ediyor. Bu bağlamda doğalgaz keşfinin ve enerji alanındaki büyük atılımların Türkiye ekonomisi ve gelecek projeksiyonuna nasıl etki edeceğini İstanbul Medipol Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Kerem Alkin ile konuştuk.

Türkiye'nin Karadeniz'deki tarihi doğalgaz keşfinin ülkemiz açısından önemi nedir?

Öncelikle enerji alanındaki uluslararası uzmanlarına göre bu keşif dünyadaki hidrokarbon yatak keşifleri açısından "dev keşif" kapsamına giriyor. Dolayısıyla bu yanıyla bakıldığında birileri kendi mecrasında bu 320 milyar metreküplük doğalgaz keşfini kendilerine göre küçümsemeye çalışsalar da, bunu uluslararası literatüre bakarak izah etmeleri ihtimal dahilinde bile değil. Dolayısıyla dünyada bu tür hidrokarbon keşifleri ile ilgili olarak kabul görmüş oturmuş bir teamül var. O teamül çerçevesinde bakıldığında zaten bu kapsama giriyor. Şöyle ifade edeyim, mesela eğer bir keşif rezerv büyüklüğü 850 milyar metreküpten büyük ise bunlara "süper dev keşif" deniyor. 85 ile 850 milyar metreküplük bir keşif gerçekleştiyse buna da "dev" deniyor. Dolayısıyla uluslararası hidrokarbon yatak keşifleri açısından baktığınızda bunun uluslararası literatürde tanımı "dev keşif".

KÜRESEL GÜÇ MERKEZİ

Uluslararası düzlemde bu keşif Türkiye'yi nasıl etkiler?

Sayın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Fatih Dönmez bu keşfin 65 milyar dolar düzeyinde

bir ekonomik değeri olduğunu ifade etti. Uluslararası enerji alanında büyük bir saygıyla takip edilen Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) Başkanı Dr. Fatih Birol ise -Dönmez'in bu mütevazı değerlendirmesini daha öteye taşıyarak- rezervin 80 milyar dolarlık bir ekonomik değer oluşturacağını ifade etti. Dolayısıyla ortada uluslararası enerji literatürü açısından dev keşif tanımına kesinlikle giren ve Dr. Fatih Birol tarafından da onun uzmanlığı çerçevesinde değeri en az 80 milyar dolar olarak tanımlanan bir dev keşif var. Türkiye son dönemde yıllık bazda 45 milyar metreküp doğalgaz ithalatı yapar hale gelmişti. Bu keşif tek başına Türkiye'nin en az 6-7 yıllık doğalgaz ithalatına karşılık gelecek bir keşif olarak karşımıza çıkıyor.

Türkiye'nin ithal doğalgaz için her yıl yaklaşık 10-12 milyar dolar fatura ödediğini dikkate aldığımızda, Sayın Fatih Birol'un ve Sayın Bakanımızın ifade ettiği rakam çerçevesinde Türkiye'ye minimum 65 milyar dolar ama uluslararası boyutta hesaplandığında 80 milyar dolarlık ithalat faturası tasarrufu yaptıracak dev bir keşiften söz ediyoruz. Bu Türkiye açısından ekonomik değerin yanında başka sonuçları da olacaktır. Türkiye'nin buna benzer yeni keşifler yapması halinde enerjide giderek kendi kendine yetebilen

bir ülke olması, Türkiye'yi uluslararası ekonomi politikte iddialı bir süper lig oyuncusu konumuna getirecektir.

Dünyada ülkelerin, küresel güç merkezi olarak dünyanın ekonomi politikasının şampiyonlar ligi veya süper ligi olarak nasıl sıralandıklarına bakıldığında üç temel alanda önemli bir beceriyi ortaya koymaları halinde süper güce dönüştüklerine şahit oluyoruz.

Birincisi, bilgi gücü açısından kendi kendine yetebilen ekonomi olmak. Yani bir ülkenin stratejik kararları alması için gerekli olan her türlü bilgiyi ülkenin kendi yazılım ve donanımlarıyla elde edebilme becerisi olmalı. Ayrıca uzayda uyduları olması, 5G teknolojisi üretebilir halde olması, yapay zeka gibi alanlarda çalışmalar yapması gerek. Bu gibi konularda Türkiye olağanüstü hızla yerli ve milli teknolojiyle, yerli yazılımla çok büyük işlere imza atıyor. Örneğin çok yakında gökyüzüne iki uydu daha fırlatacak.

İkincisi ise enerjide kendi kendine yetebilen ülke olmak. Şimdi bu konuda 320 milyar metreküplük dev keşif ve bunu takip edecek olan, benzer büyüklükte ve daha büyük ebattaki keşifler, Türkiye'yi olağanüstü bir hızla, enerjide kendi kendine yetebilen bir ekonomi haline dönüştürecek. Dolayısıyla

Minimum 65 milyar dolar ama uluslararası boyutta hesaplandığında 80 milyar dolarlık ithalat faturası tasarrufu yaptıracak dev bir keşiften söz ediyoruz. Türkiye'nin buna benzer yeni keşifler yapması halinde enerjide giderek kendi kendine yetebilen bir ülke olması, Türkiye'yi uluslararası ekonomi politikte iddialı bir süper lig oyuncusu konumuna getirecektir.

TÜRKİYE ARTIK ULUSLARARASI SİSTEMDEKİ BAZI DERİN VE KARANLIK AKTÖRLER TARAFINDAN DURDURULMASI MÜMKÜN OLMAYAN YENİ NESİL BİR MİLLİ EKONOMİYİ ÖDÜNSÜZ ŞEKİLDE İNŞA ETME SÜRECİNDE. DOĞALGAZ KEŞFİ BU ANLAMDA BÜYÜK BİR HAMLE. TÜRK HALKI DA BU SÖZ KONUSU YENİ NESİL MİLLİ EKONOMİNİN BAŞARIYLA İNŞA EDİLMESİNİN, YAŞAM STANDARDINA NASIL BÜYÜK BİR DEĞİŞİM GETİRECEĞİNİN CİDDİ MANADA FARKINDA.

KEREM ALKİN KİMDİR?

Prof. Dr. Kerem Alkin 1965'te doğdu. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden 1987'de mezun olan Alkin, lisansüstü eğitimi ve doktora çalışmalarını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı'nda tamamladı. 1999-2001 arasında İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Para-Banka Bilim Dalı Başkanlığı görevini yürüten Alkin, 2004'te profesör oldu. İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapan Alkin, Uluslararası Ticaret ile Bankacılık-Finans Bölüm Başkanlığı görevlerini yürütmüştür. 2010-2013 arasında televizyon kanalı Bloomberg HT'nin Genel Yayın Yönetmenliği görevini üstlenen Prof. Dr. Alkin, daha sonra İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde İktisat Bölüm Başkanlığı yapmış ve 2014 Mart ayında Nişantaşı Üniversitesi Rektörü olarak atanmıştır. Mart 2015'ten bu yana İstanbul Medipol Üniversitesi öğretim üyesi olan Prof. Dr. Alkin İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi dekanıdır. Halkbank Yönetim Kurulu üyesi de olan Prof. Dr. Alkin, Sabah ve Daily Sabah gazetelerinde köşe yazarlığı yapmaktadır.

Türkiye'yi bir basamak daha dünyanın süper ligine yaklaştıran bir gelişme oldu bu.

Üçüncüsü de, savunma ve güvenlik alanında kendi kendine yetebilen bir ülke olmak. Türkiye, son 18 yıl içerisinde savunma ve güvenlik alanında neredeyse yüzde 70'lere varan oranda dışa bağımlı bir ülke olmaktan bugün tam tersine yüzde 70'lere varan bir oranla kendi yerli ve mili teknolojisiyle savunma ve güvenlik alanındaki bütün süreci yönetebilen bir ülke haline gelmiştir. Kendi İHA'sını SİHA'sını yapabilen, kendi akıllı mühimmatını yapabilen bir ülke olması, Türkiye'yi gerçek manada bir küresel güç merkezi olmaya namzet olarak süper lige doğru hızla ilerleten olağanüstü gelişmeler. Dolayısıyla 320 milyar metreküplük dev keşif de Türkiye'nin küresel anlamda süper lige geçiş sürecini hızlandıran çok önemli keşiflerden bir tanesi olarak ifade edilmeli.

MAKUS TALİHİ DEĞİŞTİRDİK

Türkiye petrol ve doğalgaz arama konusunda makus talihini yendi mi? Yabancı şirketlerle ilgili öteden beri, "Gaz-petrol var ama bulmuyorlar, kapatılmış kuyular var" şeklinde bir anlatı vardır toplum arasında. Bu işi şimdi kendi filomuzla yapabilmek Türkiye'ye ne tür avantajlar katar?

Türkiye daha önce kendi karasularında kendi münhasır ekonomik alanında yani offshore olarak denizde, onshore olarak da kara toprağında ülkenin kritik önemdeki hidrokarbon imkanları ve maden imkanlarıyla ilgili araştırma yapabilmek adına başka ülkelere ait birtakım teknolojik imkanları, birtakım donanımları, yazılımları kullanmak zorundaydı. Başka ülkelere ait sismik araştırma gemileriyle ve sağlanan teknolojilerle yapılan araştırmada Türkiye, o gemide yapılan taramalar çerçevesinde kendisine bir hidrokarbon yatağı bulunup bulunmadığı konusunda ne bilgi verilirse ancak o bilgiyle yetinmekteydi. Ancak etrafındaki ülkelerde ciddi hidrokarbon yatakları ve imkanlar varken Türkiye'de bu zenginliğin olması gibi bir durum düşünülemezdi. Neticede, var olduğu yüzde yüz olduğu bilinen bu hidrokarbon yataklarının böyle bir anlayışla devam edilmesi halinde bulamayacağı anlaşıldı. Özellikle Sayın Cumhurbaşkanımızın vizyoner

liderliğiyle Sayın Berat Albayrak ne zaman ki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı oldu; milli enerji ve maden stratejisiyle, politikasıyla ve hamlesiyle ilgili yeni nesil bir anlayış gündeme getirildi.

2017'den itibaren Türkiye tarihinde hiç olmadığı şekilde kendi sismik arama ve sondaj gemilerini satın alma ve araştırma donanmasına katma noktasında büyük hamleler yaptı. Bu hamleler sayesinde Türkiye'nin sahibi olduğu söz konusu sismik arama gemileri ve sondaj gemileri ile şimdi bu faaliyetleri yürütür hale geldik. Bu hamlenin henüz ikinci yılı dolarken Türk uzman personelin görev aldığı bu gemilerle Türkiye bir anda 320 milyar metreküplük doğalgaz yatağını buluverdi. Türkiye'nin petrol ve doğalgaz imkanlarıyla ilgili yapmak durumunda olduğu büyük hamleyi, ancak kendi yerli ve milli imkanlarıyla gerçekleştirebileceği de böylece kanıtlanmış oldu. Burada şeytanın bacağına kırdık ve makus kaderi de değiştirdik. Eğer biz yeni nesil bir enerji, maden politikası ve stratejisi inşa etmeyip hala başka ülkelerin teknolojik imkanlarıyla bu konuları araştırmaya ve yürütmeye devam etseydik bu tarihi doğalgaz rezervi de büyük ihtimalle asla bulunamayacaktı.

Elbette geçmişte yabancı enerji şirketleri tarafından Türkiye'nin herhangi bir deniz veya kara bölgesinde yapılan araştırmalarda, bir hidrokarbon yatağı bulunmadığına dair yapılan açıklamaların da ne kadar inandırıcı olup olmadığı tabii şimdi çok daha ciddi manada sorgulanıyor. Karadeniz'de bu zamana kadar pek çok uluslararası enerji şirketi tarafından araştırmalar gerçekleştirildi. Ne zaman ki Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) kendisine sağlanmış olan bu dev imkanlarla bunu gerçekleştirmeyi başardı, o anda birden bire makus kaderin değiştiğine birlikte şahit olduk.

ÇİN ÖRNEĞİ

Burada çok önemli bir örneği de unutmamak lazım. 1950'lerin başlarında Japonya'nın istilasından daha yeni kurtulmuş ve eski bir imparatorluğu geride bırakıp yeni bir komünist halk cumhuriyeti olarak var olma mücadelesi veren Çin'in en büyük eksikliği petrol ve doğalgazdı. Kalkınmak için buna ihtiyacı vardı. Sovyetler Birliği de diyor ki; "Bunu sen bulamazsın. Benim kontrolüm altında olmak durumundasın, Enerjiyi ben sana sağlayacağım". Çin ise Sovyetler Birliği'nin güdümüne girmek istemiyor ve işte o esnada Çin'in kuzeydoğusunda büyük bir mücadeleyle çok önemli bir petrol yatağına ulaşabileceklerini fark ediyorlar. Sovyetler Birliği, Çin'in petrol çıkarmaması ve kendisine bağımlı kalması için o ana kadar verdiği teknik, malzeme ve araştırma personeli desteğini geri çekiyor. Çin, Sovyetler Birliği'nin desteği olmadan çok büyük gayretlerle bu çalışmaları yürütüyor ve "büyük kutlama", yani Daikin adını verdikleri bölgede dev petrol rezervini bulmayı başarıyor. 2000'lerin başlarına kadar yani Çin ikinci büyük sıçramayı yapana

**TÜRKİYE'NİN DE
İÇİNDE YER
ALDIĞI YEDİ
KRİTİK ÖNEM-
DEKİ GELİŞ-
MEKTE OLAN
EKONOMİNİN
DÜNYA EKO-
NOMİSİ VE
ŞİYASETİNDE
AĞIRLIĞI ARTI-
YOR. EKSEN BU
7 ÜLKE TARA-
FINA KAYIYOR.
BİR ZAMANLAR
G7 OLARAK
ADLANDIRILAN
YEDİ BÜYÜK
EKONOMİDEN
BUGÜN YEDİ
YÜKSELEN,
GELİŞMEKTE
OLAN EKONO-
MİYE KAYAN BİR
EKSEN DEĞİŞİK-
LİĞİ BU. TÜRKİ-
YE ARTIK BİZ-
ZAT KENDİSİNİN
EKSEN OLACAĞI
OLAĞANÜSTÜ
BİR DÖNÜŞÜM
YAŞIYOR.**

kadar bu petrol rezervi, Çin'in petrol ihtiyacının çok büyük bir bölümünü karşılamak suretiyle ülkenin kalkınmasına olağanüstü bir katkı sağlıyor.

Dolayısıyla Türkiye'nin gerçekleştirdiği bu keşif ve bunun yerli ve milli imkanlarla yeni keşiflerle devam edeceği gerçeği, Türkiye'nin aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma ve Türk halkının ortalama yaşam standardını ilk etapta 20 bin doların üzerine çıkarma anlamında da olağanüstü önemli bir gelişmedir. Çin'in makus kaderini nasıl 1950'lerde bulduğu bu petrol rezervi değiştirdiyse bu büyük keşfin de Türkiye'ye aynı fırsatı vereceğini görüyoruz.

Ayrıca Bakan Dönmez'in, Fatih Sondaj Gemisi üzerinde anlattığı dramatik anekdotla, tıpkı Sovyetler Birliği'nin Çin'e verdiği desteğini geri çekmesi gibi bizim sondaj ve sismik gemilerimizde çalışan Avrupa Birliği üyesi ülkelerin vatandaşı olan iki uzmanın da ülkeleri tarafından geri çağrıldıklarını, ailelerine ve kendilerine baskı yapıldığını öğrendik. Fakat onların bu baskılara enteresan ve çok hoş bir şekilde boyun eğmeyip Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına geçmek suretiyle bu sondaj gemilerinde çalışmaya devam ettiklerine şahit oluyoruz. Bu iki değerli uzmanın Türkiye'ye destek vermeyi göze almalarının, Çin'in hikayesi hatırlandığı zaman çok büyük bir manevi değeri olduğunu da unutmamak lazım.

TÜRK ŞİRKETLERİ PARLAYACAK

Dünyanın en önemli savunma şirketleri listesinde ilk yüz içerisinde Türkiye'den bu sene 7 şirket girdi. TPAO'nun da önümüzdeki süreçte petrol alanında böyle yıldızı parlayan bir şirket olma ihtimali var mı?

Hiç şüphesiz var. Hatta bu konuyla ilgili olarak Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak'ın çok önemli bir tespiti oldu. Karadan yaklaşık 170 kilometre uzaklıktaki Sakarya Gaz Sahası'ndaki 320 milyar metreküplük doğalgaz-

zın, deniz altında kurulacak sondaj sistemi ve bir boru hattı ile karaya getirilip buradan Türkiye'deki doğalgaz sistemine bağlanarak kullanıma sunmak için 1-2 milyar dolarlık bir yatırım yapılacak. Şimdi bu yatırımı gerçekleştirme sürecinde TPAO ve Boru Hatları İle Petrol Taşıma Anonim Şirketi'nin (BOTAŞ) yapacağı hamleleri kendi öz kaynaklarımızla karşılamak adına, bu iki önemli şirketin hisse senetlerini halka arz yoluyla bu projelere vatan-daşın da destek vermesini sağlayacak bir süreç de şu anda gündemde. Böyle bir hamle ile sondaj çalışmasının tamamlanması ve doğalgazın Türkiye açısından kullanılabilir hale gelmesi, hem TPAO hem de BOTAŞ'ın değerini inanılmaz derecede arttıracak sonuçları beraberinde getireceği gibi, bu iki şirkete aynı zamanda yeni keşifler yapabilecek kaynağı sunma imkanı da sağlayacak. Yeni kaynaklar bulunduğça da bu iki şirket, dünyanın dev enerji şirketleri içerisinde isimleri daha sıklıkla duyulan şirketler olarak öne çıkacaklar hiç şüphesiz.

“ÜRETİM YOK” DEMEK CAHİLLİK

Türkiye İHA üretiyor, SiHA üretiyor, gemi üretiyor, doğalgaz buluyor ama bir taraftan da “Türkiye’de üretim yok” söylemi var. Bunlar üretim değil mi?

Türkiye’de üretim olmadığını iddia edenlerin, Türkiye’nin üretim rakamlarının dünyada ne ifade ettiğinin hiçbir şekilde farkında olmayan bir grup cahil insan olduğunu düşünüyorum. Türkiye’nin tarımsal üretiminin katma değer büyüklüğünün 100 ülkenin gayrisafı yurtiçi hasılasından, milli gelirinden daha büyük olduğunun da farkında değil herhalde bu insanlar. Denilebilir ki; Türkiye önümüzdeki dönemde dünyada tarımsal üretimde daha iddialı bir ülke olarsa, tarım sektörünün katma değer üretimini 50 milyar dolardan 70 milyar dolara çıkarmalı. Bu ayrı bir tartışma. Ama şu anda Türkiye’nin gerçekleştirmiş olduğu 50 milyar dolarlık tarımsal üretim dikkat edin; 100 ülkenin tarımsal üretiminden büyük demiyorum, 100 ülkenin milli gelirinden büyük. Yani bütün sektörlerdeki toplam üretim anlamına gelen milli gelirinden. Türkiye’nin yaklaşık olarak 180 ile 200 milyar dolar arasındaki imalat sanayi üretimi ise dünyada 130 ülkenin milli gelirinden daha büyük.

Türkiye’nin önümüzdeki dönemde 1 trilyon doları aşan, sonrasında 2030’a doğru 3 trilyon dolarlık bir ekonomiye dönüşmesi konusundaki talebimiz, arzumuz ve mücadelemiz ayrı bir konu. Bir yandan da Türkiye 800 milyar dolar düzeyinde milli gelir üreten bir ülke olarak en yüksek üretim gerçekleştiren ilk 20 ülkeden biri. Sıralaması 16 ile 18 arasında değişiyor. Dolayısıyla Türkiye’nin üretim yapmayan bir ülke olduğunu söylemek tuhaf bir durum.

Türkiye 2019’da küresel virüs salgını patlamadan evvel, 182 milyar dolar düzeyindeki toplam mal

**ULUSLARARASI
LİTERATÜRE
GÖRE “DEV
KEŞİF” OLARAK
ADLANDIRILAN
320 MİLYAR
METREKÜPLÜK
DOĞALGAZ
KEŞFİ İLE
TÜRKİYE
ŞEYTANIN
BACAĞINI
KIRDI VE BU
KONUDAKİ
MAKUS TALİHİNİ
DE DEĞİŞTİRDİ.
TÜRKİYE’NİN
PETROL VE
DOĞALGAZ
İMKANLARIYLA
İLGİLİ BÜYÜK
HAMLEYİ,
ANCAK KENDİ
YERLİ VE MİLLİ
İMKANLARIYLA
GERÇEKLEŞ-
TİREBİLECEĞİ
DE BÖYLECE
KANITLANMIŞ
OLDU.**

ihracatıyla, 52 milyar dolar düzeyindeki toplam hizmet sektörü ihracatıyla cumhuriyet tarihinin rekorlarını kırdı. Hizmet sektöründe, yani turizm, taşımacılık, ulaştırma, nakliyat, lojistik bu ve buna benzer sektörler ve alanlardan 50 milyar doların üzerinde gelir elde etme imkanı dünyada çok az ülkeye nasip olan bir beceri. Biz bu rakamları çok daha yukarı seviyelere hızla taşımaya devam edeceğimiz bir konjonktürde hiç beklemediğimiz bir şekilde tüm dünyayla birlikte bir küresel virüs salgını şokuyla karşı karşıya kaldık. Dolayısıyla o şoktan dolayı da tüm dünya ile birlikte ne yazık ki yukarı doğru gidecek olan bu rakamlarımız da aşağı yönde bir trende girdi. Ama mal ihracatımız olağanüstü bir hızla toparlanıyor. Türkiye pandemi sürecinde dünyanın en önemli, güvenilir liman tedarikçi ülkelerinden biri olduğunu birçok defa kanıtladı. Bu nedenle de önümüzdeki dönemde artan bir tempoyla Türkiye’ye dünyadan çok daha büyük miktarda mal siparişinin geleceğine, Türkiye’nin turizm gelirlerinin ciddi manada katlanmaya devam edeceğine şahit olacağız.

ENERJİDE YENİ OYUNCU

Enerji alanında bütünsel bir hareketlilik var. Türkiye, güneş, rüzgar, nükleer enerji gibi yenilenebilir enerji kaynakları üretiminde ne durumda?

Dünyada süper lige oynayan ülke olmak için üç tane sac ayağı var. Enerji, bilgi ve savunma-güvenlik. Bu üç temel alanda imkan ve kabiliyetlerini çeşitlendirebilmiş bir ülke olmak çok önemli. Türkiye çok yakın bir döneme kadar ülkenin elektrik enerji ihtiyacı karşılama noktasında çok sınırlı imkanlara sahipti maalesef. Fakat bugün itibarı ile bilhassa yenilenebilir enerji teknolojilerinde büyük sıçramalar gerçekleştiren bir ülke konumunda. Ayrıca doğalgaz keşfiyle bu alanda yapılması muhtemel yeni atılımlar, tek başına ülkenin elektrik enerjisi ihtiyacının yüzde 10’unu karşılaması beklenen nükleer santral yatırımı da dikkate alındığında enerji

çeşitliliğinde çok büyük imkanlar var. Dikkat edin nükleer santral ve yenilenebilir enerji projelerinin ardı ardına devreye girmesi, Türkiye'nin elektrik üretiminde hiç doğalgaza ihtiyaç duymayacak bir ekonomiye dönüşmesi ve bulmaya devam edeceği doğalgaz yataklarını da dünyaya ihraç eden bir ülke haline gelmesi anlamına gelir. Bununla birlikte Türkiye'nin dünya enerji piyasasındaki oyuncu kimliği farklılaşır. Bu açıdan baktığımızda Türkiye enerjide artık bir oyuncudur.

VATANDAŞIN CEBİNE YANSIR

Doğalgaz keşfinin ülkenin cari açığının kapanmasına sağlayacağı katkı yanında vatandaşın cebine nasıl yansıtacağı da merak konusu.

Türkiye'nin yapılacak hidrokarbon yatakları keşifleriyle kendi kendine yetebilen hatta enerji ihracatı yapan bir ülke olması, enerjinin fiyatını da maliyetini de yönetebilen bir ekonomi haline gelmesi demektir. Bir ulusal ekonomi için enerjide kullandığı enerjinin fiyatını ve maliyetini yönetebilen bir ekonomi olmak olağanüstü önemli. Bu Türkiye'ye şu fırsatı verir; Türkiye yakalamış olduğu bu imkanla gerek hane halkına gerekse de ülkedeki yüz binlerce işletmeye rekabet edilebilir fiyattan enerji kullanımı sunma imkanı yakalar. Dolayısıyla enerjide sürdürülebilir fiyatın yakalanması ile enerji fiyatlarının yükselmeyeceği bir süreç başlar ve enerji fiyatlarının enflasyonu olumsuz yönde etkileme süreci ortadan kalkar. Yani enerji fiyatları artık enflasyonu yükselten değil tam tersine enflasyonu düşüren bir süreci beraberinde getirir. Dolayısıyla fiyat istikrarı boyutunda olağanüstü bir katkısı olur. Bunun sonucu olarak Türkiye enerji fiyatını kendisi yöneten bir ekonomi haline gelince düşük enerji fiyatı vatandaşın cebine de olumlu yansır. Daha önce aylık gelirinin çok daha yüksek bir kısmını enerji faturasına ayırmak zorunda kalan

vatandaşın böyle bir yükten kurtulması ile satın alma gücü ve ortalama yaşam standardı da yükselir.

Türkiye'deki firmalar da düşük maliyetle enerji kullanmaları sayesinde bunu küresel fiyat rekabetindeki konumlarına yansıtarak daha da güçlenirler. Yani her yönden böyle bir gelişme, Türkiye'nin enerji ihraç eden bir ülkeye dönüşmesine de Türkiye'nin dünyaya gerçekleştirdiği mal ve hizmet ihracatının rekabet edilebilir enerji fiyatları sayesinde katlanmasına da ve Türk halkının yaşam standardının yükselmesine de Türk şirketlerinin rekabet edilebilir bir fiyatla enerji kullanmalarına da çok katkısı olur.

Eğer biz yeni nesil bir enerji, maden politikası ve stratejisi inşa etmeyip hala başka ülkelerin teknolojik imkanlarıyla bu konuları araştırmaya ve yürütmeye devam etseydik bu tarihi doğalgaz rezervi de büyük ihtimalle asla bulunamayacaktı. Bu Sayın Cumhurbaşkanımızın vizyoner liderliği, Sayın Berat Albayrak'ın milli enerji ve maden stratejisi ile yapılan hamlenin bir sonucu.

ÇİKOLATA-PETROL KIYASI GÜLÜNÇ

Venezuela'daki petrol fiyatı ile kıyaslama yapılarak Türkiye'nin doğalgaz keşfini küçümseyenler, "Bir depo benzin bir çikolata etmiyor" diyenler oldu. Ayrıca "Petrolü olan bazı Ortadoğu ülkelerinin hali ortada" şeklindeki yaklaşımlar var. Bunları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Açıkça söylemek gerekirse bu konuda değerlendirmelerin yine büyük bir cehaletle yapıldığına şaşkınlıkla şahit oluyoruz. Venezuela, çok büyük miktarda petrol üreten dünyanın en büyük petrol rezervlerine sahip bir ülke olması nedeniyle kendi halkına dünyada en ucuz akaryakıtı sunabilen ender ülkelerden bir tanesi. Dolayısıyla ülkenin kendi vatandaşlarına sunduğu bu olağanüstü imkandan hareketle oradaki akaryakıt fiyatını kalkıp Türkiye'deki çikolata fiyatıyla karşılaştırmak suretiyle kendisinin ekonomist olduğunu iddia eden bir insanın kendini gülünç durumuna düşürmesi çok trajik bir durum. Çünkü söz konusu olan Venezuela'nın dünyaya sattığı petrol fiyatı değil ki. Dünyada petrolün bir varili 40 dolar. Dolayısıyla bir varil petrolün fiyatı 40 dolarken bunu çikolatayla karşılaştırmak biraz abesle iştigal bir durum olarak ifade edilebilir. Çünkü herhalde bir ekonomist olarak kendisi dünyada günlük ve yıllık olarak kaç milyar varillik işlem yapıldığını bilecek kadar akıllı olmalı. Bu karşılaştırmayı yaparken bu kadar ciddi petrol ve doğalgaz rezervine sahip olmanın sağladığı olağanüstü avantajı, bir çikolatayla

küçümsemeye çalışmak gerçekten ciddi mana da komik duruyor.

Diğer tarafta beğenmedikleri bazı Arap ülkelerinin petrol geliri ile neler yaptığını da bilmediklerini var sayıyorum. Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Suudi Arabistan gibi ülkeler petrolden kazandıkları parayla 300-400 milyar dolarlık yeni yüksek teknoloji şehirler inşa ediyor, uzaya araç gönderme ile ilgili ciddi yatırımlar yapıyor. "Petrolden kazandıkları parayla hiçbir şey yapmıyorlar" gibi değerlendirmeleri yine bir grup ekonomistin cehaletine bağlıyorum.

Kaldı ki; petrol sayesinde 300-400 milyar dolar çok özel fonlar oluşturan Arap ülkelerinden çok daha büyük miktarda bir fon oluşturarak ülkesinin belki de bundan sonraki yüzyılını garantiye almış olan bir ülkenin de unutulduğunu görüyorum; o da Norveç. Norveç'in petrol fonu şu anda 1 trilyon dolarla dünyada petrol fonları içerisinde en devasa büyüklüğe ulaştı. Bu fon Norveç'in kaderini değiştirmiştir. Dolayısıyla petrol ve doğalgazdan elde edilecek geliri küçümsemek ancak bu konuda bu tür anlamsız sözler söyleyenlerin ağır cehaletine işaret eder.

İTALYA VE FRANSA OFSAYTA DÜŞTÜ

Batı medyasında Karadeniz'deki doğalgaz keşfi, Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki çalışmalarına atıfta bulunarak karşıt içeriklerle yer aldı. Hem Batı medyasının rahatsızlığını hem de Karadeniz'deki keşfin Doğu Akdeniz yansımalarını nasıl değerlendirirsiniz?

Şu anda ne Mısır'ın ne Yunanistan'ın ne de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin, kendi imkanlarıyla Doğu Akdeniz'de çok köklü enerji araştırma yatırımları yaparak petrol ve doğalgazı yüzeye çıkarıp kullanıma hazır hale getirmeleri ihtimal dahilinde. Buna imkan yok. Bu ülkeler zaten petrol ve doğalgaz çıkarmayacaklarının farkında olmaları nedeniyle gidip dünyaca ünlü Avrupalı enerji şirketleriyle sondaj işlemleri yapılması ve bunun ekonomiye kazandırılması için -neredeyse bu şirketlere milyarlarca, trilyonlarca dolar para kazandıracak- sözleşmeler imzalamışlar.

Türkiye, Doğu Akdeniz'de uluslararası hukuka dayalı yasal hakları çiğnenerek atılan, kendi hidrokarbon haklarına da tecavüz etme riski oluşturan bu adımları kesinlikle kabul etmeyeceğini açıkça ifade edince kurulan oyun boşa çıktı. Yani Avrupalı enerji şirketlerinin ve arkalarındaki güç merkezlerinin ayaklarına bastık. Ofsayta düştüler.

Türkiye, Doğu Akdeniz'de uluslararası hukuka dayalı yasal hakları çiğnenerek atılan, kendi hidrokarbon haklarına da tecavüz etme riski oluşturan bu adımları kesinlikle kabul etmeyeceğini açıkça ifade edince kurulan oyun boşa çıktı. Yani Avrupalı enerji şirketlerinin ayaklarına bastık. Bunların bazıları Fransa'da olduğu gibi ülkenin devlet enerji şirketi. Bu enerji şirketleri Türkiye ile açıktan bir çatışmaya girmeye cesaret edemedi. İtalyan ve Fransız şirketleri Güney Kıbrıs, Mısır ve Yunanistan'la bazı anlaşmalar imzalamış olmalarına rağmen bu anlaşmaları da fiilen gerçekleştirecek çalışmaları yapmaktan vazgeçti. Güney Kıbrıs, Mısır ve Yunanistan'ın kendilerine muhtaç olması nedeniyle Doğu Akdeniz'deki bu hidrokarbon haklarından kendi ülkelerine şirketleri aracılığıyla önemli gelir kazandıracağını ümit eden ülkeler, kışkırtıcı İtalya ama daha çok Fransa birdenbire ofsayta düştü.

Bu yüzden Türkiye'ye dış bilemeye başladılar. Kendi haklarını sonuna kadar koruma konusunda asla taviz vermeyeceğini söyleyen Türkiye ile şu anda Doğu Akdeniz'de çatışmayı hiçbir ülkenin göze alacak kudreti olmadığına farkında olanlar, Türkiye'nin tüm Avrupa'yı, özellikle de Doğu Akdeniz'deki ülkeleri köşeye sıkıştırmasını hazmedemiyorlar. Bu nedenle de uluslararası medya üzerinden, kendi kontrollerindeki Batı medyası üzerinden üzerimize saldırıyorlar. İşin perde arkası bu.

TÜRKİYESİZ BORU HATTI İMKANSIZ

Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi dışlayarak oluşturulmaya çalışılan bir boru hattı süreci de var.

Bu boru hattı projesinin tamamen gerçekleşmesi neredeyse imkansız. İsrail ve Mısır gibi ülkelerin petrol veya ağırlıklı olarak aslında doğalgazının Türkiye'yi baypas ederek Güney Kıbrıs Rum Yönetimi toprakları üzerinden Yunanistan'ın Girit adasına, oradan Yunanistan'a ulaştıracağı iddia edilen bu proje, belki ilk etapta

en az 4-5 milyar doların üzerinde çok yüksek bir maliyet gerektiriyor. Bu projeyi yapacağını iddia eden Yunanistan, Güney Kıbrıs, Mısır ve İsrail kendi mali imkanlarıyla bu boyutta bir projeyi yapabilecek durumda değil. Oysa aynı söz konusu hidrokarbon yataklarından çok kısa bir deniz mesafesi geçilmek suretiyle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden (KKTC) yine çok kısa bir deniz mesafesiyle Türkiye'ye ulaşabilecek olan bir doğalgaz boru hattıyla bu bölgede çıkarılan doğalgazın dünyaya pazarlanması, Avrupa'ya satılması çok daha ucuz, çok daha efektif. Bu nedenle Türkiye'yi baypas ederek, Türkiye'yi ve KKTC'yi bu sürecin dışında tutarak yapılmaya çalışılan proje dünyadaki tüm bu ekonomi politik gelişmeler, küresel virüs salgını ile ilgili gelişmeler dikkate alındığında kısa vadede hayata geçmesi neredeyse imkansız bir projedir.

EKSEN TÜRKİYE OLACAK

Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak doğalgaz keşfinin kamuoyuna açıklandığı gün yaptığı konuşmada yeni bir dönemin başladığını söylerken "eksen kayması" ifadesini kullandı. Neyi kastetti Sayın Bakan?

Ben bunu mili tabanlı bir eksen konumlanması olarak ifade ediyorum. Şimdi genel manada dünya Çin, Hindistan bir tarafta Brezilya diğer tarafta Güney Afrika zaman zaman hızlı zaman zaman yavaşlayan bir süreç de olsa Türkiye'nin de içinde yer aldığı sekiz kritik önemdeki gelişmekte olan ekonominin dünya ekonomisi ve siyasetinde artan ağırlığına yönelik önemli bir eksen kayması yaşıyor. Bir zamanlar G7 olarak adlandırılan yedi büyük ekonomiden bugün yedi yükselen, gelişmekte olan ekonomiye kayan bir eksen değişikliği bu. Türkiye de bu eksen değişikliğindeki önemli oyuncularından bir tanesi.

Bir ülkenin bulunduğu coğrafyada bir süper güce dönüşmesi, başta da ifade ettiğim gibi savunma ve güvenlik, bilgi ve enerji alanında

yazılımlarıyla, donanımlarıyla, teknoloji üretme becerisiyle kendi kendine yetebilen bir ülke olması ile mümkündür. Türkiye şu anda bu üç temel alanda da ardı ardına hayata geçirdiği, yeni nesil bir milli ekonomi inşa etme anlamındaki büyük hamlelerle Avrasya'da vazgeçilmez bir süper güç haline dönüşecek. Türkiye artık bizzat kendisinin bir eksen olacağı olağanüstü bir dönüşüm yaşıyor.

Dolayısıyla dünyanın bir zamanlar en büyük yedi ekonomisi olarak adlandırılan G7'lerden içinde Türkiye'nin de yer aldığı yeni yükselen, gelişmekte olan ekonomilere doğru böyle bir küresel ekonomi politik eksen kayması devam ediyor. Türkiye'nin bizzat kendisinin enerji, savunma, güvenlik ve bilgi teknolojileri alanında kendi kendine yetebilen ve daha sonra da bu kendi kendine yetebilmesini sağlayan bu imkanları da bölgesindeki diğer ülkelerin menfaatine sunan bir ülke haline gelmesi, Türkiye'yi de aynı zamanda bir çekim merkezi ve bir eksene dönüştürecek. Sayın Bakanımız Berat Albayrak da bu sürecin önemli mimarlarından birisi olması itibarıyla bu hususların altını birkaç defa çizmiştir.

2030'DA 200 MİLYAR DOLAR REZERV

Doğalgaz keşfinin açıklanmasından hemen sonra uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarından biri Türkiye'nin görünümünü durağandan negatife çevirdiğini açıkladı. Burada bir terslik yok mu, nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin uluslararası derecelendirme notunu belli bir seviyede tutan ve görünümünü de belli bir seviyede tutan ülkeler, sürekli olarak Merkez Bankası rezervine döviz ihtiyacına buna benzer konulara atıfta bulunuyorlar. Oysa Türkiye ardı ardına devam edeceği anlaşılan petrol ve doğalgaz keşifleriyle senede 40-50 milyar doları bulan enerji ithalat faturasından çok büyük oranda kurtulduğu anda bir kere

cari işlemler açığı yerine artık cari işlemler fazlası veren bir ekonomiyi konuşmaya başlayacak. Türkiye cari işlemler fazlası veren bir ekonomiye dönüştüğü gün, bu cari işlemler fazlasının tümünün Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın uluslararası rezervlerine eklenecektir. Türkiye'nin 2023 ve sonrasında ilk etapta 5, sonra senede 10 milyar dolar cari işlemler fazlası veren bir ekonomi haline gelmesi, 2030'da artık 200 milyar doların üzerinde Merkez Bankası rezervi olan bir ülkeyi konuşacağımız anlamına gelir. Bu da hiç şüphesiz, uluslararası derecelendirme kuruluşlarının Türkiye'nin derecelendirme notunu hak ettiği seviyenin altında tutmalarına sebep gösterilen bütün şartları, koşulları ortadan kaldırır. Türkiye de bu kadar Merkez Bankası rezervi ile dünyada yüksek derecede yatırım yapılabilir ülke notuna sahip olarak bambaşka bir ekonomik hikaye yazmaya başlar. Bunun farkında olmaları itibarıyla belki son kozlarını, Türkiye'den bir şeyler koparabileceklerini ümit ettikleri son kozlarını oynayacaklar. Türkiye de bu kozlara taviz verme, boyun eğme niyetinde kesinlikle değil.

Toparlayacak olursak; Türkiye artık uluslararası sistemdeki bazı derin ve karanlık aktörler tarafından durdurulması mümkün olmayan yeni nesil bir milli ekonomiyi ödünsüz şekilde inşa etme sürecinde. Türk halkı da bu söz konusu yeni nesil milli ekonominin başarıyla inşa edilmesinin, yaşam standardına nasıl büyük bir değişim getireceğinin ciddi manada farkında. O nedenle de bütün bu parazitlere, bütün bu dezenformasyon çalışmalarına rağmen hiç şüphesiz ki halkımız bu büyük mücadelenin, bu büyük zihinsel dönüşümünün, bu büyük inşanın arkasında kararlı bir şekilde durmaya da devam edecektir. Gençlerimize de ülkelerine sahip çıkmaları, sahip oldukları tüm zeka becerilerini Türkiye'nin daha yüksek katma değer üretmesine odaklamaları anlamında önemli bir görev düşüyor. ■

Türkiye'nin 2023 ve sonrasında ilk etapta 5, sonra senede 10 milyar dolar cari işlemler fazlası veren bir ekonomi haline gelmesi, 2030'da artık 200 milyar doların üzerinde Merkez Bankası rezervi olan bir ülkeyi konuşacağımız anlamına gelir. Türkiye, bu kadar rezerv ile dünyada yüksek derecede yatırım yapılabilir ülke notuna sahip olarak bambaşka bir ekonomik hikaye yazmaya başlar.